

<div></div>
עין משפט <div>נר מצוה</div>

לֹא אֶמִּי פִּיָּג מַהֲלוֹת סַהֲדָרִין הִלְצוּ וּפִיָּג מַהֲלוֹת אֲבָל הִלְצוּ נְטוּר יִיד סִי שִׁמְחָן: <p>לֹד ב מיי פִּטְיוֹ מַהֲלִי סַהֲדָרִין הִלְסָה ז: לֶחָג מיי שֶׁס הִלְסָה ט: לֹד ד ה מיי פִּיָּג מַהֲלִי אֲבָל הִלְסָה א סַמָּג עֲשִׂין מִדִּים ב טוֹר שׁוּרֵע יוֹיִד סוּמָן שִׁמָּח סַפִּיָּף ב וּג' וסוּמָן סַכָּס סַפִּיָּף א וְנִכְרָכ אֶלְפֶס מוֹרִיק פִּיָּג דָּף דָּל וט:]: לֹד ו ד ח מיי שֶׁס סַמָּג שֶׁס טוֹשִׁיע יוֹיִד סוּמָן מַשֵּׁד סַפִּיָּף ט וּסַפִּיָּף י: </p>

רבינו חננאל

דברים מהו דברים רבנן דקיסרי אמרי קילוסין: **ביצד** תולין אותו משקעין את הקורה בו. ת"ר כיצד עושין משהין עד שקיעת החמה וגומרין (ואתו) [את דיון] ומדי ממיתין אותו ואחר [כן] תולין אותו אחד קורש ואחד מתיר כדי לקיים בו מצות תליה ושתולין אותו אין תולין אותו אלא בעץ הלוש שצריך לקבורו עמו בתפישתו (ראין) [ואם] מניחין אותו תלוי ונוכרין בלאו שנא לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלהים תלוי. כלומר מפני מה זה פוי' באין לחקור מה אמר בקלות ויאמרו כך וכך נמצא שם שמים מתבדך בכנינו. אמר ר"מ בזמן שאדם מבטער מה הלשון אומרת קלתי מראשי וכו'. פירש אביי קל לית כלומר אין בו קלות בכאב ודחת רבא ואמרי מי שאין בו קלות כוכב יש בו אי הכי כבד עלי ראשי מבעי ליה ופירש רבא קליל לי עלמא ושלמד כי המקלל את השם נחלה דוחי' א"כ הוא ליה למיכתב מקלל מרדשי קרא וכתב קללת שי"מ מקלל ושי"מ נמי ודחו של אדם נכאבת בזמן שנכאב אחד מן האברים ואמרנין ונימא האי קללת להכי הוא דאחא לכדורבא ולא שמינני מינה דמקלל הוא ופרקינן א"כ הוה למיכתב קללת מאי קללת שי"מ תרתי שי"מ הא דרבא שי"מ דמקלל הוא: ולא המלין את הנחלה בלבד עובר בלאו אלא אפי' המלין מתו כר' יוחנן דאמר מדכתבי כי קבור שאין ת"ל תקברנו ומה ת"ל תקברנו לרבות שאר מתים ומדמסין לא תלין שי"מ ללאו הוא דאחא איכא דאמרי אמר ר' יוחנן רמו לקבורת המת מן התורה מדכתבי תקברנו שאין ת"ל תקברנו אלא ללמד שחיבי מן התורה לקבורת המת: א"ל שבור מלכא לרב חמא מנא לכו קבורה מן התורה שתק ולא אמר ליה לא מדי ואמרנין הוה ליה למימר ליה מתכתבי כי קבור תקברנו דוחי' יכול למימר דעביד ארנו כלומר תתנוו בארין. קבורה בארין מנא להו שאין ת"ל תקברנו דרדייש אן לא משמע ליה למלכא לימא ליה מדאיקבור אבות ומשה רבינו ואמרנין יכול למימר מנהגא בעלמא הוא וכן הא דכתיב בבנו של ירבעם וקבורו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר וכן לא יספרו לו ולא יקברו דרך מנהג העולם כי קאמרין צוואה מנא לך. וק"ל

מו:

תַּלְיִישָׁה **לֹאוּ בָלוֹם הִיא.** והא דלמרי' צפ' כיסוי הדס (חולין דף פט.) דעפר הנדחת שרי דכתיב ואת כל שללה

תקצוץ אל תוך רחובה ושרפת מי שאינו ממוסר אלא קציצה ושרפה יאל זה שממוסר תלישה וקציצה ושריפה לא דמי דעפר חשיב טפי מחובר מעץ הנעוץ בצרץ:

קַצִּיָּי עֲלֵמָא. יש גורסין ^אקלי משום דלמר בסמוך קלת ואין לחוש בך דאשכחן נמי צפרק **ד' מיתות** (לקמן דף סו.) גזי אלהים לא תקלל דלמר ליכמוז לא תקל: **קבורה משום בזיונא או משום כפרה.** ע"כ איכא

כפרה דלמרי' לקמן (דף מו:) (צפ' ד' מיתות) כפרה מלימת הוי מבי חזו לערל דקיבדא פורתא אלא אפי' אי איכא בזיונא וכפרה מיצעי ליה הי עיקר וא"ת והא איכא כפרה טפי בשלא נקבר משקצר דמתינא בשמעתי (לקמן מו.) סומן יפה לו למת שנפרעין ממנו לאחר מיתה מת לא נספד ולא נקבר וי"ל דלאו לא נקבר כלל קאמר אלא לא נקבר לפי כבודו והאי בזיונא דהכא לאו בזיונא דמתיייה אלא בזיונא דמשפחתו אצל למת ^אאית לו בזיון אס אינו שוכב על המטה ככבוד:

לא תקברוהו להווא גברא. והא דלמר צריש פ"ע דכמוזות (דף פד.) דהמוכר קצרו צאים גני משפחה וקוצרים אותו צע"כ משום פגם משפחה שאני התם דצעי דליקצורו צמד דוכתא"י:

הספידא יקרא דחיי. תימנה הא דלמר צפ' הערל (יבמות דף עט.) אל שאול ואל צית הדמים אל שאול שלא נספד כהלכה ואי משום יקרא דחיי הרי מחלו ישראל על כבודן שלא הספידוהו וי"ל דיראים היו לסופדו להראות שמנטערין עליו מפני דוד ועוד דלפי' הוי יקרא דחיי שאני מלך דליכא בזיון טפי לגזיה שלא נספד כהלכה:

^אכל

אישתיק ולא א"ל ולא מידי אמר רב אחא בר יעקב אימסר עלמא בידא דטפשא דאיבעי ליה למימר כי קבור דליעבד ליה ^אארון תקברנו לא משמע ליה ונימא מדאיקבור צדיקי מנהגא בעלמא מדקבריה הקב"ה למשה דלא לישתני ממנהגא ת"ש ^בוספרו לו כל ישראל וקברו אותו דלא לישתני ממנהגא ^ילא יספרו ולא יקברו לדומן על פני האדמה יהיו דלישתנו ממנהגא איבעיא להו קבורה משום בזיונא הוא או משום כפרה הוא למאי נפקא מינה דאמר לא בעינא דליקברוהו להווא גברא אי אמרת משום בזיונא הוא ^הלא כל כמיניה ואי אמרת משום כפרה הוא אמר לא בעינא כפרה מאי ת"ש מדאיקבור צדיקי ואי אמרת משום כפרה צדיקי לכפרה צריכי אין דכתיב ^אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא ת"ש וספרו לו כל ישראל ^טוקברו אותו ואי אמרת כי היכי דתיהוי ליה כפרה הנך נמי ליקברו כי היכי דתיהוי להו כפרה ת"ש לא יספרו ולא יקברו דלא תיהוי להו כפרה איבעיא להו הספידא יקרא דחיי הוי או ייקרא דשכבי הוי למאי נפקא מינה ידאמר לא תספדוהו להווא גברא אי נמי ^הלאפוקי מיורשין ת"ש ^ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא משום יקרא דאברהם משהו לה לשרה שרה גופה ניחא לה כי היכי דמייקר בה אברהם ת"ש וספרו לו כל ישראל וקברו אותו ואי אמרת משום יקרא דחיי הוא הנך בני יקרא נינהו ניחא להו לצדיקיא דמייקרי בהו אינשי ת"ש לא יספרו ולא יקברו לא ניחא לצדיקיא דמייקרי ברשיעייא תא שמע ^זבשלים תמות ובמשרפות אבותיך המלכים הראשונים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספרו דחיי הוא מאי נפקא ליה מיניה הכי קאמר ליה לייקרו בך ישראל

נגמר הדין פרק ששי סנהדרין

ולא היו מסאכלין. עליהן כדי שמהא בזיון כפרה להן אלא אוגנין כלצד דלין זה כבוד להרוג ואין כפרתו מננעת בך שאין אניות אלא כלצ כלצד: **גב' משהין אוסו.** את גמר דיוו ואין מולין אותו שחרית שמא יתרשלו בקבורתו ויצא לידי שכתה אלא סמוך

"ולא היו מתאבלין אבל אוגנין שאין אניות אלא בלב: **גב' תנו רבנן** אילו נאמר חטא ותלית הייתי אומר תולין אותו ואחר כך ממיתין אותו בדרך שהמלכות עושה תלמוד לומר יוהומת ותלית ממיתין אותו ואח"כ תולין אותו הא כיצד ימשהין אותו עד סמוך לשקיעת החמה וגומרין את דינו וממיתין אותו ואח"כ תולין אותו אחד קושר ואחד מתיר כדי לקיים מצות תלייה ת"ר יעץ שומע אני בין בתלוש בין במחובר ת"ל ^בכי קבר ימי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמוסר קציצה וקבורה ר' יוסי אומר מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמוסר תלישה וקבורה ורבנן תלישה לאו כלום היא: כלומר מפני מה זה תלוי מפני שבידך בו: תניא ^אאומר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת אחד מינוהו מלך ואחד יצא לליסטיית צוה המלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר המלך תלוי צוה המלך והורידוהו: אמר ר' מאיר בו: מאי משמע אמר אביי כמאן דאמר קל לית אמר ליה רבא א"כ כבד עלי ראשי כבד עלי זרועי מיבעי ליה אלא אמר רבא כמאן דאמר קיל לי עלמא האי מיבעי ליה לגופה א"כ גימא קרא מקלל מאי קללת ואימא כוליה להכי הוא דאתא א"כ גימא קלת מאי קללת ש"מ תרתי: ולא זו בלבד בו: ^אא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי מנין למלין את מתו שעובר עליו בל"ת ת"ל כי קבר תקברנו מכאן למולין את מתו שעובר בלא תעשה איכא דאמרי אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי רמו לקבורה מן התורה מניין ית"ל כי קבר תקברנו מכאן רמו לקבורה מן התורה א"ל שבור מלכא לרב חמא קבורה מה"ת מניין

ולא היו מסאכלין. עליהן כדי שמהא בזיון כפרה להן אלא אוגנין כלצד דלין זה כבוד להרוג ואין כפרתו מננעת בך שאין אניות אלא כלצ כלצד: **גב' משהין אוסו.** את גמר דיוו ואין מולין אותו שחרית שמא יתרשלו בקבורתו ויצא לידי שכתה אלא סמוך לשקיעת החמה כדי שיקברוהו מיד: **אחד קושר ואחד מסיר.** כלומר אין שהות צייתים: פ"ל ויני קבור. מרביצא משמע ליה דאף עץ צעי קבורה: יאל זה. מחובר שממוסר קציצה אצל נעוץ מיהא הוי: **רבי יוסי אומר.** אף נעוץ מתמעט מן המשמעות הזה שממוסר תלישה וקבורה: לאו כלום היא. אין כאן חסרון מעשה: **לשני סאומים כו.** אף אדם עשוי בדיוקנו של מקום: קל גים. איני קל: א"כ. דקלני דמתני' לאו כינוי הוא אלא קל אינו ככד אני מיצעי ליה: קיל לי עלמא. (אני) מכנה ואינו רוזה להזכיר כצידות צעמנו: **לגופה.** לומר שהנגדף בתלייה ומיניה ילפינן לאחריו: ה"ג פ"ל כי **קבר תקברנו.** מרביצא דריש כל הממסין: **רמו לקבורה.** שאדם חייב לקבור את ממו: **דליעצדי ליש ארון.** אצל קבורת הארץ לא משמע ליה מיניה ולהכי לא אמר ליה מהאי. ופרקינן לימא ליה מרביצא דתקברנו. ומשני לא משמע ליה ^אלעזר"ס למהוי דרשא מרביצא: **ונימא מדאיקבור ידיקי.** אצרהס יחמק ויעקב. ומשני מנהג צעלמא הוא שנהגו כן קודם לכן: **ונימא ליש מדקבר רחמנא למשא.** אלמא דעתו הסכימה. **משום בזיונא** דילמא כי היכי דלא ליסתמי משה ממנהגא דעלמא: **וספרו לו.** בציצה צן ירבעם כתיב ואמיה הסילוני נתנא עליו דבר זה לשבח יען כי נמאא צו דבר טוב ציטיל פרדסאות שהוציז אציו: ולא יקצרו. צרשעים כתיב ומדלייעי להו הכי ש"מ קבורה משמאל אסכימו עלה: **משום בזיונא הוא.** שלא יתצוה לעין כל שיראוהו מת ונרקב ונצקע: או. כי היכי דמיהוי ליה כפרה צהטמנה זו שמורידים ומשפילין אותו צתמתיים: **לאו כל מיניה.** דבזיון הוא לקרציו:

הא אמר לא צעינא כפרה. ואי נמי קצרי ליה לא מכתכר: לא יקצרו. ואי משום כפרה יקצרו ויתכפר להם: ומשני לא ניחא להקצ"ה דמיהוי להו כפרה לפי שאף על פתח קצרס לא היו חוזיין: א"נ לאפוקי **מיורשין.** על כרחן שכן הספדינן. אי יקרא דשכבי כי אמר לא תספדוהו צייתין ליה ואי לא אמר ואמרי יורשין לא ניחא לן כפיין להו ואי יקרא דחיי הוא לדידיה לא צייתין ליורשין צייתין: **משהו לה לשרה.** עד שצא אצרהס מצית עקידת יחמק דמדכתבי ויצא אצרהס מכלל דההיא שעתא לא הוה התם: **הנך בני יקרא נינהו.** צתמיה. והלא כל צית ירבעם הנותרים רשעים היו: **ולא יקצרו.** ואי יקרא דחיי הוא והלא הנותרים יש צהן לדיקים: **וסוי אדון יספרו לך.** לצדקיהו נלמר: נצוה

לך ואי אמרת משום יקרא כי היכי דמתייקרי באבהתך ת"ש

מסורת הש"ס

(א) [מוספ' פ"ט,] (ב) גני העלקוט א"ר יוחנן מנין למלין את מתו שהוא עובר בל"ת פ"ל לא מלין נצמנו מנין שעובר אף בעשה פ"ל כי קבור תקברנו א"ר רמו לקבורה מן התורה מניין פ"ל כי קבור מה פ"ל תקברנו מכאן רמו לקבורה, (ג) גני הערוך ארנו וע"ש מ"ש בשם רב האי גאון, (ד) וקצרו אותו כי זה לבדו יבא לירבעם אל קבר ואי אמרת כל"ל, (ה) האי דהוי דליק כל"ל, (ו) עיי גי מהר"ס, (ז) כ"א אין לו בזיון אס שוכב בו, (ח) ונוש"ע מוס' צבורות נב: ד"ה בלון.

תורה אור השלם

- ובי יהיה באיש חטא מופט מות והקמת ותלית אותו על עץ;

דברים כא כב

- לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברו ביום ההוא כי קללת אלהים תלוי ולא חטמא את אהמקו אשר ה' אלהיך נתן לך תלית;
- דברים כא כג וקפדו אתו כי כל ישראל יבא לתקבצם אל קבר יען נמצא בו דבר טוב אל ה' אלהי ישראל בבית ירדעם; מלכים א ד יג ממותו תחללים ימותו לא יספדו ולא יקברו;
- לדון על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמות הארץ; ירמיהו טו ד
- כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא; קהלת ו כ
- ותפית שרה בקרית ארבע הוא חבורן בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבבתה;

בראשית כג ב

- בשלים תמות ובמשרפות המלכים הראשנים אשר יהיו לפניך כן ישרפו לך והוי אדון יספרו לך כי דבר אני דברתי נאם ה'; ירמיהו לד ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעצור ליה וכו' לא משמע ליה לשבור מלכא למהיו: